

אם תמצא לומר הלכה כרבי יהודה מקלקל בחבורה הוא כולי –

If you choose to say, the ruling is like ר"י, is it considered ruining regarding the wound, etc.

OVERVIEW

The גמרא is discussing the query whether ביעול בשבת if we assume both that דם חבורי מיהבר (so there is מלאכה of חבורה) and he is אינו מתכוין (for להנאת עצמו). If we assume that the הלכה is like ר"ש that a דבר שאין מתכוין מותר, it is certainly permitted (since he is אינו מתכוין); however even if we assume that the הלכה is like ר"י that a דבר שאין מתכוין is אסור, nevertheless here it may be מותר if he is considered to be a מקלקל. Our תוספות discusses the inference of our גמרא regarding the view of ר"ש.

There are three types of inadvertent acts on שבת with different rules.¹

שוגג is one who knows that he is doing a מלאכה (for instance he is harvesting fruit on שבת); however he either assumes that it is permitted or he is not aware that today is שבת. A קרבן חטאת חייב is שוגג.

מתעסק is one who intends to do a permissible מלאכה on שבת (removing grapes from a cut vine)² but inadvertently does a forbidden מלאכה (he removes the grapes from an uncut vine). He is פטור (only) by שבת (except for חובל (ומבעיר)). (ר"ש according to חובל). **אין מתכוין** is where he had no intent of doing any מלאכה at all (dragging a chair) and as a result a מלאכה (made a furrow) was done. This is מותר לכתחלה according to ר"ש.

משמע דאי הלכה כרבי שמעון שרי אפילו הוא מתקן כיון דאין מתכוין -

It seems (from the flow of the גמרא) that if the הלכה is like ר"ש by אינו מתכוין, it would be permitted even if he is considered to be a מתקן בשבת, since he is אין מתכוין בחבורה.

תוספות asks:

וקשה דבשילהי פרק ספק אכל (כריתות יט,ב ושם) אמר⁴ לרבי שמעון⁵ -

¹ סוכ"ד אות נו-נו.

² See גמרא that the מתעסק of פטור in this תוספות is (even) in a case where מחובר זה וחתיך מחובר אחר.

³ The גמרא made the distinction between מקלקל בחבורה (when it is מותר) and מתקן בחבורה (when it is אסור) only according to ר"י who maintains אין מתכוין is אסור (therefore in order for it to be מותר it is necessary to assume that he is מקלקל בחבורה); however no such distinction was made when discussing ר"ש (for since he maintains אין מתכוין is מותר, it is irrelevant whether he is מתקן or מקלקל בחבורה since he is אין מתכוין).

⁴ ר"י ruled there that מתעסק בשבת is פטור (as opposed to ועריות). רבא asked we find in the case where there were two children to be מל, one on שבת and one on Sunday, and he was מל the Sunday baby on שבת, there is a

And there is a difficulty; for in the end of ספק אכל ר"נ said, according to ר"ש -

הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב -

Since מתעסק is also חייב, so מקלקל בחבורה is חייב. This concludes the citation from the גמרא. continues with the question -

ומאי שנא דאין מתכוין פוטר רבי שמעון בחבורה טפי ממתעסק⁶ -

And why is there this difference, that ר"ש exempts מתכוין בחבורה (that it is more than מתעסק בחבורה (where he is חייב)?!

answers: תוספות

ויש לומר דמתעסק שמתכוין למלאכה לא מיפטר בשבת אלא משום דאין זה מלאכת מחשבת⁷ -
And one can say that regarding מתעסק where he has intent to do a מלאכה, the only reason מתעסק is פטור on שבת (by all מלאכות except for מחשבת) is because - מלאכת מחשבת is not considered a מתעסק

ומשום הכי חייב לרבי שמעון מתעסק בחבורה -

And therefore מתעסק בחבורה (even though it is not a מחשבת) is חייב according to ר"ש -

כמו מקלקל בחבורה דמחייב רבי שמעון אף על גב דאין זה מלאכת מחשבת⁸ -

Just like מקלקל בחבורה is חייב according to ר"ש even though that מקלקל בחבורה is not a מחשבת -

ולהכי תלינן ליה במקלקל -

And therefore we ascribe the חיוב of מתעסק בחבורה to מקלקל בחבורה -

משום דטעם שניהם דפטורין בשאר מלאכות שבת הוי משום דבעינן מלאכת מחשבת -

Because the reason they are פטור by all the other מלאכות of שבת (מתעסק ומקלקל) is because we require a מחשבת (which is a special requirement only for שבת) -

אבל שאינו מתכוין כלל למלאכה לא משום דבעינן מלאכת מחשבת מיפטר -

dispute between ר"א (who says חייב) and ר' יהושע (who is פוטר). רבא continues that the only reason ר"י is פוטר is because he made a mistake doing a מצוה; otherwise he would be חייב, even though he is a מתעסק. ר"נ answered that regarding חובל (ומבעיר) [by חייב is also מתעסק] therefore חייב (as ר"ש maintains) since חובל is מקלקל. See 'Thinking it over' # 2.

שבת (קלקול) is מלאכה (since by חובל ומבעיר the nature of the מלאכה is פטורין חוץ מחובל ומבעיר). ר"ש maintains. See קו,א.

⁶ [See 'Overview'.] Just as the גמרא in כריתות says חייב מתעסק נמי חייב, we should also say הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב. (אין מתכוין בחבורה חייב). Why is there a difference?!

⁷ מלאכת מחשבת means a thoughtful (thought out) action. There is intent to do this מלאכה. We derive the מלאכות of שבת from the מלאכות in the משכן which are called מחשבת. See footnote # 8.

⁸ Ruining something (for the sake of ruining) cannot be considered a thoughtful or thought out action (in the manner of the מלאכות in the משכן which were a מחשבת). See footnote # 7. See (also) ד"ה אלא יגב, ד"ה אלא who writes: לשבת מלאכת מחשבת שהיא מלאכת אומנות אסרה תורה שנשמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל והתם מלאכת מחשבת כתיב.

However where has no intent at all of doing a מלאכה (the case of אין מתכוין) he is not פטור because we require מלאכת מחשבת -

דהא בשאר מקומות נמי מיפטר אין מתכוין -

For in other instances (not שבת) אין מתכוין is also פטור -

כגון גבי כלאים דמוכרי כסות מוכרין כדרך ובלבד שלא יתכוין כולי (כלאים פרק ט' משנה ה') -

For instance regarding wearing (שעטנז) כלאים, where the משנה teaches us that the sellers of garments sell in the usual manner (where they place it on their shoulders, so that they are wearing שעטנז), provided that they have no intent, etc. of deriving benefit (keeping warm or dry) from the garments they are wearing. Their only intent is to show off their wares. We see that אין מתכוין is a universal פטור, which is not limited to שבת as מלאכת מחשבת is -

(שבת by other איסורים) פטור by other איסורים offers another example of מתכוין פטור:

ותנן נמי נזיר חופף ומפספס כולי (נזיר דף מב,א) הילכך בחבורה נמי שרי:

And we also learnt in a משנה that נזיר may shampoo and brush his hair, etc. even though that by brushing his hair some hair may fall out (since has no intent of cutting his hair; he is אינו מתכוין regarding cutting the hair), therefore since the פטור of מתכוין is universal and not limited to שבת like מתעסק, it is permitted even by חבורה (even according to ר"ש who maintains בחבורה ומתעסק חייב).

SUMMARY

מלאכת שבת by פטור only is a מתעסק, while by all איסורים is a היתר by אין מתכוין.

THINKING IT OVER

1. What changed (regarding מתעסק) in the answer of תוספות compared to what assumed in his question?¹⁰

2. Is the case of the two children to be ¹¹מל considered נתכוין לחתוך התלוש וחתך ¹²נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר or המחובר

⁹ We can say הואיל ומקלקל חייב מתעסק נמי חייב (which is limited to מלאכת מחשבת) since their פטור is only on account of מלאכת מחשבת, however the היתר of אין מתכוין is by all איסורים, therefore it applies even to חובל ומבעיר and we cannot compare אין מתכוין to מקלקל (and מתעסק).

¹⁰ See סוכ"ד אות נג.

¹¹ See footnote # 4 (and # 2).

¹² See סוכ"ד אות נה and קובץ שיעורים אות יח.